

Routekaart energietransitie

Aan: Gemeenteraad
Van: College van burgemeester en wethouders
Datum: 5 maart 2019
Onderwerp: Routekaart energietransitie
Afschriften voor: Jaap van der Haar, Henriëke Bolding, Dick Molenaar, Kees Offringa

Geachte raad,

In het coalitieakkoord Meppel 2018 – 2022 en in het daarna opgestelde collegeuitvoeringsprogramma 2018 – 2022 wordt aangegeven dat er een routekaart wordt gemaakt hoe we de energietransitie met de samenleving willen realiseren en welke keuzes we maken.

Overzicht

Deze routekaart kent twee delen.

Deel I geeft een beschrijving van de huidige stand van zaken rond de energietransitie. Daarin schetsen wij de aanleiding, een wettelijk kader en de stand van zaken tot nu toe. Deel II geeft de uitgangspunten weer, de doelen, het proces en de functie

Op 24 januari 2019 is aan de hand van een notitie over de route energietransitie de dialoog binnen de raadsce geweest. Met de bedoeling daar lering uit te trekken en te horen wat de raad belangrijk vindt aan kaders. Dit was de inlossing van de belofte uit het coalitieakkoord om het onderwerp Energie in een vroeg stadium aan de hand van een notitie met de Raad te bespreken.

Als gesprekspunten werden naar voren gebracht: de uitgangspunten voor de energietransitie, de concrete doelen daarbij en de routekaart en haar functies. De gemaakte opmerkingen tijdens de dialoog beschouwen wij als richtinggevend voor ons handelen. Zij zijn geclusterd in bijgevoegde memo opgenomen, met daarbij de wijze waarop ze zijn verwerkt in de tweede en nu voorliggende versie van de routekaart. De overige gemaakte opmerkingen worden meegenomen in de op te stellen Startnotitie regionale energiestrategie, gereed omstreeks juni 2019 en/of in een op te stellen uitvoeringsprogramma duurzaamheid, gereed direct na de zomer 2019.

Een overzicht is als bijlage opgenomen met daarin welke stappen, met de huidige inzichten, te zetten zijn.

Deze routekaart energietransitie wordt de raad aangeboden ter vaststelling.

I. Beschrijving

Aanleiding

De aanleiding ligt alweer 3 jaar achter ons. In december 2015 hebben 195 landen het Klimaatakkoord Parijs ondertekend. Door beperking van de uitstoot van broeikasgassen wordt het doel beoogd dat de klimaatopwarming niet meer bedraagt dan 1,5 graden Celsius met een bovengrens van 2 graden Celsius. Overigens heeft het wetenschappelijk klimaatpanel van de Verenigde Naties begin oktober 2018 een rapport uitgebracht dat ten strengste adviseert om de opwarming NIET meer te laten stijgen dan 1,5 graden Celsius. Geschetst werden desastreuze scenario's die bij een opwarming van 2 graden waarschijnlijk zijn.

Nationaal

Met het aantreden van het kabinet Rutte III is een Interbestuurlijk Programma (IBP, februari 2018) opgesteld met daarin een gezamenlijke agenda van de diverse departementen. Hierin zijn tien opgaven vermeld waaronder "Samen aan de slag voor het klimaat". In het IBP wordt aangegeven dat er een Klimaat- en energieakkoord (KEA) moet komen. Daarin wordt vastgelegd op welke wijze we in Nederland in 2030 zo'n 49% CO₂ (t.o.v. het referentiejaar 1990) bespaart hebben. Dit komt overeen met 49 Mton CO₂. Dit met de doorkijk dat we in Nederland in 2050 nagenoeg geheel CO₂-neutraal zijn. Het is goed hier aan te geven dat uw raad in 2011 heeft bepaald dat Meppel in 2040 CO₂-neutraal wil zijn. Ook provincie Drenthe heeft de ambitie uitgesproken om de gebouwde omgeving in 2040 CO₂-neutraal te hebben.

Vanaf juli 2018 is een Klimaatakkoord op hoofdlijnen bekend. De totaalopgave van 49 Mton CO₂-reductie in 2030 wordt hierin verdeeld over een 5-tal onderwerpen (lees: tafels), te weten Elektriciteit, Industrie, Mobiliteit, Landbouw en landgebruik, Gebouwde omgeving.

Regionaal

Naast de indeling in tafels is Nederland verdeeld in 30 energieregio's. Provincie Drenthe wordt benaderd als één energieregio, dus: Meppel is straks onderdeel van regio Drenthe.

Het klimaatakkoord geeft aan dat er per regio een zogenaamde Regionale energiestrategie (RES) dient te worden opgesteld; niet voor alle 5 tafels maar voor de 2 tafels Elektriciteit en Gebouwde omgeving. Per regio dient naar het Rijk toe aangegeven te worden hoeveel grootschalige hernieuwbare elektriciteit opgewekt kan

worden en wanneer welke wijk eindigt met het gebruik van aardgas. Vanuit PlanBureau Leefomgeving (PBL) krijgen alle regio's informatie over te hanteren data, rekenmodellen, monitoringstool, energiepotentiekaart, etc...

Ten tijde van het opstellen van deze routekaart zijn PBL en CPB nog bezig met het doorrekenen of met de voorstellen van de vijf tafels daarmee de 49 Mton CO₂-reductie wordt gehaald. Medio maart 2019 worden de uitkomsten van de doorrekening verwacht.

We gaan er even gemakshalve vanuit dat er een positief bericht komt vanuit de planbureaus, anders is er echt geen planning op te maken. VNG heeft al gezegd dat in dat geval ze begin juni 2019 tijdens een algemene ledenvergadering eerst nog wil vragen of de leden met dat akkoord kunnen instemmen. Recent heeft het IPO laten weten dat ze, na de verkiezingen van maart 2019, ook eerst nog de nieuwe GS en PS willen raadplegen wat ze van het akkoord vinden en verwachten pas zo medio oktober 2019 duidelijkheid te kunnen geven over hun deelname aan het akkoord.

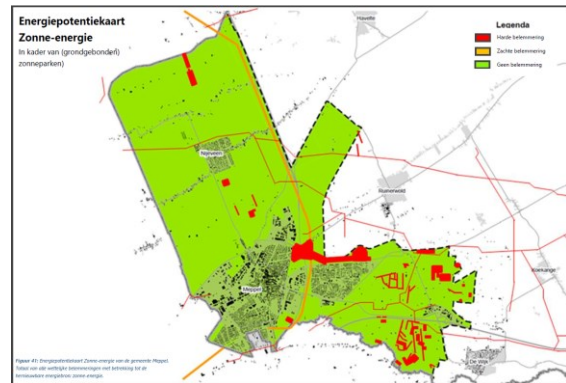
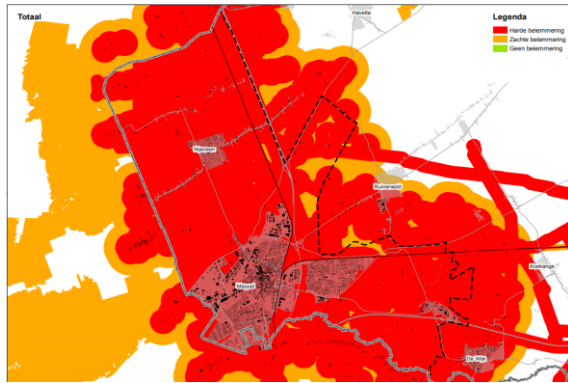

Dit betekent dat er mogelijk pas vanaf oktober/november 2019 een definitief Klimaatakkoord gereed is. Dit is dan de formele "go" om als regio's aan de slag te gaan! Alvorens er aan de slag kan worden gegaan is het nodig dat duidelijk is wie de stakeholders zijn. Ook dient duidelijk te zijn welk commitment ze afgeven. Tevens moet vanuit het Rijk een format voor de Startnotitie RES worden geleverd; deze is bijna gereed. Deze Startnotitie is te lezen als een Plan Aanpak: wat gaan we doen, met wie, met welke middelen, via welk tijdsplan, met welke output, in te zetten communicatiestrategie, etc... Zoals in het Klimaatakkoord opgenomen dient als start van het traject van invulling van de RES, de opgave van regio Drenthe, een dergelijke Startnotitie door alle raden (van gemeenten, waterschappen en provincie) te worden vastgesteld.

haar stakeholders, zoals woningcorporaties, netwerkbedrijven, non-gouvernementele organisaties zoals natuur- en milieuorganisaties, bewoners en industrie invulling moeten gaan geven aan de RES-opgave.

Om voor onszelf te weten waar in Meppel sprake is van de mogelijkheid om duurzame energie op te wekken, is een energiepoteëntiekaart opgesteld. Hiermee hebben we een goed beeld waar kansen liggen voor gebruik van windenergie (linksonder) en grootschalige zonne-energie (rechtsonder).

Niveaus, proces en routekaart

Het energievraagstuk speelt op verschillende niveaus. Om een proces te ontwerpen, dat hieraan recht doet, is in de bijlage een routekaart ingericht naar de voor Meppel belangrijkste schaalniveaus: Regionaal (RES binnen provincie Drenthe als regio), Subregionaal (Subregio rond Meppel) en Lokaal (Meppel). Ook andere schaalniveaus spelen een rol, maar zijn minder primair: Regio Zwolle en Rijk met name.

Waarom deze niveaus? In het Interbestuurlijk Programma (IBP) is vastgesteld dat Regionale Energie Strategieën (RES-sen) moeten worden opgesteld in regio's. Samen moeten ze een landsdekkend beeld opleveren waarmee de doelstellingen van 'Parijs' worden gehaald. Meppel maakt deel uit van de RES-regio Drenthe. Meppel heeft zelf een stevige ambitie en moet haar eigen energiepotentie in kaart brengen. Ook heeft ze een rol om draagvlak voor de energietransitie onder haar inwoners en bedrijven te bevorderen, dit mede vanuit "De Nieuwe Economie". Uitgangspunt is dat opwekking van duurzame energie voor en door Meppelers gebeurt. Denk naast het mogelijk oprichten van een lokale energie coöperatie bijvoorbeeld ook aan het oprichten van een gemeentelijk energiebedrijf danwel aan een energiebedrijf in regioverband. Alle huishoudens én

- **Huishoudens → €28 miljoen / jaar**
- **Bedrijven → 16,5 miljoen / jaar**
(excl. Belasting leveringskosten en netbeheer)

bedrijven in Meppel betalen jaarlijks aan gas en elektriciteit zo'n 45 miljoen euro. Deze omzet vertaald in een businessmodel geeft een investerings- en verdienmodel voor de leden van de energiecoöperaties/-bedrijf.

Daarmee creëren we lokale en subregionale werkgelegenheid waarmee we onze economie versterken.

Omdat de opgave omvangrijk is en oplossingen ruimtelijke en sociale consequenties hebben, is grensoverschrijdende afstemming nodig om de

beste resultaten te bereiken. We willen suboptimale oplossingen voorkomen.

II Uitgangspunten, de doelen, het proces en de functie

Uitgangspunten vraagstuk energietransitie

Het vraagstuk van de energietransitie is urgent, omvangrijk en complex. Het kent verschillende dimensies. Voorbeelden van dimensies zijn:

- a. het gaat om zowel snelheid als draagvlak;
- b. het speelt bij zowel duurzame opwekking, mobiliteit, industrie en landbouw als gebouwde omgeving (de 'Tafels');
- c. het gaat om zowel de energiebesparing alsook om de omslag naar opwekking duurzame energie.

Daarnaast speelt het zich af op uiteenlopende niveaus:

1. het niveau van het Rijk.
2. de RES-regio (Regionale Energie Strategie, in ons geval het gebied van de provincie Drenthe),
3. de Regio Zwolle (subregio rondom Meppel) en
4. lokaal, gemeente Meppel.

Op al deze niveaus spelen vragen van inventarisatie, onderzoek, oplossingen, maar ook afstemming en samenwerking. Om deze complexiteit te beperken en enigszins in de greep te krijgen is een routekaart opgesteld. Deze geeft de processtappen weer op de verschillende niveaus. De samenhang en volgorde van deze stappen wordt hiermee duidelijk gemaakt. De functie van de routekaart is dus een samenhangend proces te schetsen.

Maar waarop baseren we een dergelijk proces? Wat zijn de uitgangspunten voor een proces dat onze doelen dichterbij brengt? Die uitgangspunten zijn een combinatie van inhoudelijke en procesmatige ambities en middelen om die ambities te bereiken. Op een rij:

- A. Ambitie. We willen CO₂-neutraal zijn in 2040; eerder dan ons is opgelegd. Dat vereist dat we korte en middellange termijn doelen stellen om daar te komen. Het einddoel is geen eis ten koste van alles.
- B. Draagvlak. We willen maximaal draagvlak voor deze transitie naar duurzame energie. Bovendien willen we lokale initiatieven bevorderen, benutten en schaalbaar maken. Uitgangspunt is dat opwekking van duurzame energie voor en door Meppelers gebeurt. Denk naast het mogelijk oprichten van een lokale energie coöperatie bijvoorbeeld ook aan het oprichten van een gemeentelijk energiebedrijf danwel aan een energiebedrijf in regioverband. Opwekking van duurzame energie gebeurt voor en door Meppelers.
- C. Samenhang met onze omgeving. We willen tot optimale resultaten komen en dus afstemmen en samenwerken met betrokkenen in onze omgeving –op alle relevante schaalniveaus. Routekaart energietransitie en Startdocument dienen op elkaar aan te sluiten.
- D. Optimalisatie. We streven naar regionale optimalisaties boven ieder-voor-zich. Dit houdt in: de beste oplossing voor bewoners, leefomgeving, natuur en economie.
- E. Prioriteiten. Centraal staan de transitie naar eerst besparing én daarna opwek /gebruik duurzame energiebronnen (met name in de gebouwde omgeving). Deze onderwerpen zijn primair in de regio belegd. Mobiliteit, landbouw en industrie liggen op nationaal niveau.
- F. Netwerkvorming en netwerksturing. De opgave vereist samenwerking van vele partijen. Omdat deze samenwerking geen hiërarchie kent, is netwerkvorming en vervolgens netwerksturing een belangrijke methodiek om succes te behalen.
- G. Werk met werk maken. Andere voornemens en projecten kunnen een voertuig zijn voor het realiseren van onze ambitie. Als er bijvoorbeeld plannen zijn om de riolering of andere ingrijpende infrastructurele zaken aan te pakken, dan meteen invulling geven aan de energietransitie door het aanleggen van een warmtenet of electriciteitsnetwerk.
- H. Vorm volgt inhoud. Het proces en de organisatie worden ingericht op basis van onze inhoudelijke ambitie en uitgangspunten. Als we bijvoorbeeld op inhoudelijke gronden

constateren dat draagvlak cruciaal is voor het realiseren van zonnepanelen op daken, dan moet de structuur van werken (de vorm) ingericht worden op dat draagvlak en niet top-down.

- I. Leefgenot. Invulling van de grootschalige energie-opgave betekent een impact op de omgeving, zowel ruimtelijk als vanuit milieu. Rekening dient te worden gehouden met het leefgenot.
- J. Financiële haalbaarheid. Er is een eerlijke verdeling van de kosten nodig, breedste schouders dragen de meeste lasten. Het profijt moet ook lokaal landen (win-win).

Concrete doelen en middelen.

Het doel is om energie te besparen en in 2040 CO₂-vrij te zijn. Dit vraagt om een grootschalige aanpak en opwekking. Meppel heeft een beperkt grondoppervlak en relatief veel gebouwde omgeving. Ook is de bodem weinig geschikt voor het exploiteren van aardwarmte (geothermie). Dat heeft effect op de mogelijkheden (potentie) van de verschillende vormen van duurzame energie. Daarom bestaat onze insteek onder de huidige stand van de technologie uit het inzetten van de volgende middelen:

- A. Maximale besparing: a. woningisolatie. b. overig verbruik
- B. Zonnepanelen op zo veel mogelijk daken: a. bedrijven, b. woningen (particulier, huur/corporaties)
- C. Maximale plaatsing windmolens, op optimale locaties: a. binnen eigen grenzen, b. in omgeving

Proces, routekaart en functie

Naast de concrete, inhoudelijke middelen zijn twee procesmiddelen te formuleren:

1. Voor het bevorderen van draagvlak mikken we onder meer op het bevorderen van (een) lokale (of subregionale) energiecoöperatie(s), het oprichten van een gemeentelijk energiebedrijf danwel een energiebedrijf in regioverband. Uitgangspunt is dat opwekking van duurzame energie voor en door Meppelers gebeurt.
2. Daarnaast willen we intensief samenwerken met lokale en subregionale partners: netbeheerders, buurgemeenten, woningcorporaties, natuur- en milieuorganisaties e.a. De gemeente wil als facilitator en stimulator zich zoveel mogelijk inzetten om de energietransitie te versnellen.

Om het proces vorm te geven is een routekaart opgesteld. Deze heeft twee functies:

- Grip krijgen op de complexiteit van het proces.
- De samenhang en volgorde tussen de stappen in het proces op overzichtelijke wijze tonen.

De kern van het proces is een aanpak op drie schaalniveaus: lokaal, subregionaal en regionaal/provinciaal. Op deze drie niveaus wordt samenhangend ingezet op de onderstaande kernactiviteiten:

- Lokaal: a. een wijkaanpak gericht op het inrichten van energieplatforms en energiecoöperaties\gemeentelijk energiebedrijf; b. het maken van energieprestatieafspraken met ICC/PMM.
- Subregionaal: afstemmen met buurgemeenten over opwek duurzame energie middels regionaal energiebedrijf.
- Regionaal: a. vaststellen van een startnotitie RES-Drenthe; b. bepalen van een gezamenlijk regionaal bod; c. verankering hiervan in een gemeentelijke omgevingsvisie (GOVI).

BIJLAGE: Overzicht activiteiten

Hieronder worden de activiteiten voor de komende anderhalf jaar in overzicht geplaatst. De drie bepalende schaalniveaus voor Meppel zijn daarbij onderscheiden. De activiteiten op deze niveaus hangen onderling samen en zullen dus op elkaar moeten worden afgestemd. Het wordt een soort simultaan schaken. Het overzicht is bedoeld om de verschillende lijnen en de onderlinge samenhang voor alle betrokkenen helder te maken

Onderwerp	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020 e.v.
RES								
Inrichten ambtelijke en bestuurlijke organisatie								
Betrekken lokale/subregionale partners en starten proces								
Bepalen verhoudingen positie gemeenten/subregio's								
Opstellen Startnotitie RES-Drenthe door raad, ondersteund door strategische partners								
Bestuurlijke Startbijeenkomst RES-Drenthe								
Presentatie raad, mede tbv bestuurlijke aftrap RES-Drenthe								
Communicatie (inter)lokale media								
Ondertekening Intentieverklaring door B&W								
In beeld brengen van dwarsverbanden								
Verdeling energie-opgave binnen RES-partners								
Vaststellen Startnotitie RES-Drenthe door raad, ondersteund door strategische partners								
Bepalen gezamenlijke voorlopig regionaal bod richting Rijk, mogelijk iteratief proces; draagvlak in samenleving is belangrijk								
Definitief regionaal bod naar rijk als invulling van nationale opgave								Q4 2020
Invulling aanvullende opgave met: <ul style="list-style-type: none"> - Opheffen wettelijke belemmeringen waaronder laagvliegroute en geluidsnormen windmolen 								Q4

Verankering ambitie in GOVI									Vanaf Q4 2020
Opstellen uitvoeringsplannen voor wijken die vòòr 2030 andere warmtebronnen dan aardgas gebruiken.									Vanaf Q4 2020
Onderwerp	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020 e.v	
Subregio									
Afstemmen buurgemeenten over opwek duurzame energie middels regionaal energiebedrijf.									
Betrekken lokale/subregionale partners en starten proces									
Lokaal									
Presentatie raad, mede tbv bestuurlijke aftrap RES-Drenthe									
In beeld brengen van dwarsverbanden									
Communicatie lokale media									
Gezamenlijk betrekken van bewoners in wijken									
Per wijk een energieplatform inrichten									
Vanuit "De nieuwe economie" de mogelijkheden onderzoeken van het lokaal collectief opwekken van duurzame energie met bijbehorende energiecoöperaties voor inwoners van Meppel en/of het realiseren van een gemeentelijk energiebedrijf. Hierbij benutten van aanwezige kennis bij inwoners en kennisdragers, zoals NICE.									
Experimenten stimuleren om van te leren en op korte termijn resultaten te boeken									
Per wijk(deel) <ul style="list-style-type: none"> - Inventarisatie van energieverbruik, besparingsmogelijkheden; wat resteert is restopgave - Inventarisatie energiepotentie 									

Inwoners ontzorgen door o.a. voorlichting, arrangementen verzinnen; gebruik makend van Drents EnergieLoket en wijkplatforms								
Ondersteunen van duurzaamheidsactiviteiten bij inwoners én bedrijven								
Financieringsmogelijkheden organiseren (denk hierbij aan gebouw-gebonden financiering) en ondersteunen bij financiering								
Het maken van energieprestatieafspraken met Industriële commerciële club/parkmanagement Meppel (ICC/PMM)								
Opstellen uitvoeringsprogramma duurzaamheid								
Organiseren Klimaatdag, hierbij mede jeugd betrekken								
Uitvoeren van programma duurzaamheid								

	Afgerond
	Opgestart
	Nog te starten